

Sag C-771/22

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

19. december 2022

Forelæggende ret:

Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Østrig)

Afgørelse af:

17. oktober 2022

Sagsøger:

Bundesarbeitskammer

Sagsøgt:

HDI Global SE

[Udelades]

REPUBLIKKEN ØSTRIG

BEZIRKSGERICHT FÜR HANDELSSACHEN WIEN

[Udelades]

KENDELSE

SAG:

Sagsøger

[Udelades]

Bundesarbeitskammer

[Udelades]

1040 Wien

[Udelades]

Sagsøgt

[Udelades]

HDI Global SE

[Udelades]

[Udelades]

[Udelades]

30659 Hannover

[Udelades]

Vedrørende:

4 500 EUR plus renter og omkostninger

I.

Den Europæiske Unions Domstols forelægges i henhold til artikel 267 TEUF (traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde) følgende spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

- 1) Skal artikel 17 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF fortolkes således, at betalinger, som en rejsende har erlagt til rejsearrangøren inden rejsens begyndelse, kun er sikrede, hvis rejsen som følge af insolvensen ikke finder sted, eller er også betalinger, som er erlagt til rejsearrangøren inden indledningen af insolvensbehandlingen, sikrede, hvis den rejsende inden insolvensens indtræden opsiger rejseaftalen på grund af usædvanlige omstændigheder som omhandlet i artikel 12 i direktiv 2015/2302?
- 2) Skal artikel 17 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF fortolkes således, at betalinger, som en rejsende har erlagt til rejsearrangøren inden rejsens begyndelse, er sikrede, hvis den rejsende inden rejsen og inden insolvensens indtræden opsiger rejseaftalen på grund af usædvanlige omstændigheder som omhandlet i artikel 12 i direktiv [udelades] 2015/2302, men insolvensen ville være indtruffet under den reserverede rejse?
- 3) Skal artikel 17 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF fortolkes således, at betalinger, som en rejsende har erlagt til rejsearrangøren inden rejsens begyndelse, er sikrede, hvis den rejsende inden rejsen og inden insolvensens indtræden opsiger rejseaftalen på grund af usædvanlige omstændigheder som omhandlet i artikel 12 i direktiv [udelades] 2015/2302, og rejsearrangørens insolvens er indtruffet som følge af disse usædvanlige omstændigheder?

[Udelades]

PRÆMISSER

Relevant EU-retlig bestemmelse

[1] Den præjudicielle sag vedrører fortolkningen af følgende direktivbestemmelse:

- Artikel 17 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF (herefter også »direktiv 2015/2302«).

Faktiske omstændigheder i hovedsagen

[2] Den østrigske forbruger XY indgik den 3. marts 2020 en aftale med Flamenco Sprachreisen GmbH (herefter »Flamenco«), ligeledes med hjemsted i Østrig, om en pakkerejse til Las Palmas, Gran Canaria, fra den 3. maj 2020 til den 2. juni 2020.

[3] Rejsens fulde pris på 2 656,00 EUR blev betalt af forbrugeren den 9. marts 2020. Den 16. marts 2020 afbestilte forbrugeren XY rejsen over for arrangøren Flamenco og begrundede dette med regeringens opfordring til at blive hjemme, den aktuelle rejseadvarsel på niveau 6 for Spanien og dets nabolande samt forlængelsen af XY's civile værnepligt.

Retten til at opsigte rejsen på grund af usædvanlige omstændigheder var fastsat i rejseaftalen og dermed begrundet og er heller ikke blevet bestridt under sagen.

[4] Den 20. maj 2020 blev behandlingen af konkursboet efter Flamenco [udelades] indledt ved Landesgericht Linz (den regionale domstol i Linz). Virksomheden blev lukket. Konkursen blev efter den endelige fordeling afsluttet ved kendelse af 9. juni 2022. Kreditorernes andel udgjorde i henhold til fordelingskendelsen 51,11%.

Kuratoren meddelte den 8. juni 2020 formelt opsigelsen af aftalen om pakkerejsen.

[5] Den første sagsøgte, TVA-Tourismusversicherungsagentur GmbH, [udelades] som kun er likvidator af kravene, er allerede blevet udskilt af sagen, idet dette selskab ikke er rette sagsøgte. Den anden og nu eneste sagsøgte, HDI Global SE, er Flamencos forsikringselskab. De to indgik en forsikringsaftale om pakkerejseforsikring til dækning af risikoen i overensstemmelse med bestemmelserne i §§ 3-5 i Verordnung der Bundesministerin für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (bekendtgørelse fra forbundsministeren for digitalisering og erhvervsforhold om

pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer, herefter »pakkerejsebekendtgørelsen«) [udelades] (jf. præmis 12).

Relevante EU-retlige forskrifter

[6] Harmoniseringen af love og administrative bestemmelser vedrørende aftaler om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer mellem rejsende og virksomheder sker ved forskellige direktiver fra Rådet eller fra Europa-Parlamentet og Rådet. Senest blev Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF vedtaget.

[7] I det tidligere direktiv 90/314/EØF, som ikke længere er i kraft, fastsatte artikel 7 i det væsentlige, at parten i kontrakten (rejsearrangøren eller formidleren) i tilfælde af insolvens skal sikre tilbagebetaling af erlagte beløb og hjemtransport af forbrugeren.

[8] Der er truffet en række præjudicielle afgørelser vedrørende artikel 7 i Rådets direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure (jf. præmis 24 ff.):

- Dom af 14. maj 1998, sag C-364/96, *Verein für Konsumenteninformation mod Österreichische Kreditversicherungs AG*, ECLI:EU:C:1998:226,
- Dom af 15. juni 1999, sag C-140/97, *Rechberger m.fl. mod Republikken Østrig*, ECLI:EU:C:1999:306,
- Dom af 16. februar 2012, sag C-134/11, *Blödel-Pawlik mod HanseMerkur Reiseversicherung AG*, ECLI:EU:C:2012:98,
- Kendelse af 16. januar 2014, sag C-430/13, *Baradics m.fl. mod QBE Insurance (Europe) Ltd Magyarországi Fiöktelepe og Magyar Állam*, ECLI:EU:C:1998:226, C-430/13

[9] Artikel 17 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer, som er genstand for sagen, fastsætter følgende:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at rejsearrangører, der er etableret på medlemsstatens område, stiller garanti for, at alle betalinger foretaget af eller på vegne af rejsende refunderes, i det omfang de relevante ydelser ikke leveres som følge af rejsearrangørens konkurs eller insolvens. Hvis befordring af passagerer er omfattet af aftalen om en pakkerejse, stiller rejsearrangørerne også sikkerhed for de rejsendes hjemtransport. Fortsættelse af pakkerejsen kan tilbydes.

Rejsearrangører, der ikke er etableret i en medlemsstat, som sælger pakkerejser eller udbyder dem til salg i en medlemsstat, eller som på en hvilken som helst måde retter deres virksomhed mod en medlemsstat, har pligt til at stille garantien i overensstemmelse med denne medlemsstats ret.

2. Garantien omhandlet i stk. 1 skal være effektiv og dække omkostninger, der med rimelighed kan forudsiges. Den skal dække de betalinger, der er foretaget af eller på vegne af rejsende i forbindelse med pakkerejser under hensyntagen til længden af den tid, der er gået mellem betaling af depositum og slutbetaling og afslutningen af pakkerejserne, og de anslåede hjemtransportomkostninger i tilfælde af rejsearrangørens konkurs eller insolvens.

3. En rejsearrangørs beskyttelse mod konkurs eller insolvens skal gælde rejsende uanset deres opholds- eller afrejsested eller det sted, hvor pakkerejsen er solgt, og uanset i hvilken medlemsstat enheden med ansvar for beskyttelse mod konkurs eller insolvens er beliggende.

4. Når leveringen af pakkerejsen påvirkes af rejsearrangørens konkurs eller insolvens, skal det være muligt at benytte garantien vederlagsfrit for at sikre hjemtransport og, hvis det er nødvendigt, finansiering af indkvartering forud for hjemtransport.

5. Rejseydelser, der endnu ikke er leveret, refunderes hurtigst muligt på anmodning af den rejsende.«

[10] Der foreligger, så vidt det fremgår, ikke nogen mere aktuelle afgørelser fra Domstolen vedrørende artikel 17 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer.

Relevante nationale retsforskrifter

[11] Artikel 17 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer er i det væsentlige gennemført i Østrig ved § 3 i Verordnung der Bundesministerin für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (bekendtgørelse fra forbundsministeren for digitalisering og erhvervsforhold om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer, herefter »pakkerejsebekendtgørelsen«) [udelades].

[12] Pakkerejsebekendtgørelsens § 3 har siden da uden ændringer haft følgende ordlyd:

»§ 3. 1. Rejseydelsesleverandører skal sikre, at den rejsende får refunderet

I. de allerede betalte beløb (depositum og restbetalinger), såfremt rejseydelserne som følge af rejseydelsesleverandørens insolvens helt eller delvist ikke leveres, eller hvis tjenesteyderen kræver, at den rejsende betaler disse,

[2]. de nødvendige udgifter til hjemtransport og, hvis det er nødvendigt, finansiering af indkvartering forud for hjemtransport, som er opstået, fordi rejsearrangøren eller – såfremt der er tale om ansvar for transport af personer – formidleren af sammensatte rejsearrangementer er insolvent, og

[3]. eventuelt de nødvendige omkostninger til at fortsætte pakkerejsen eller det formidlede sammensatte rejsearrangement. [...]«

[13] Artikel 12 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer er gennemført i Østrig ved § 10 i Bundesgesetz über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (forbundslov om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer, herefter »pakkerejseloven«), [udelades].

[14] Pakkerejselovens § 10 har følgende ordlyd:

»§ 10

1. Den rejsende kan når som helst kan opsige aftalen om en pakkerejse inden pakkerejsens begyndelse. Hvis den rejsende opsiger aftalen om en pakkerejse i henhold til dette stykke, kan den rejsende være forpligtet til at betale et passende og begrundet opsigelsesgebyr til rejsearrangøren. Der kan i aftalen om pakkerejsen fastsættes rimelige, standardiserede opsigelsesgebyrer under hensyn til den tidsmæssige afstand mellem opsigelsen og rejsens planlagte begyndelse og de forventede sparede omkostninger og indtægter fra afsættelse af rejseydelserne til anden side. Er der ikke fastsat standardiserede opsigelsesgebyrer, skal opsigelsesgebyret svare til pakkerejsens pris minus de sparede omkostninger og indtægterne fra afsættelse af rejseydelserne til anden side. Rejsearrangøren forelægger på den rejsendes anmodning en begrundelse for opsigelsesgebyrernes størrelse.

2. Uanset stk. 1 har den rejsende ret til at opsige aftalen om pakkerejsen inden pakkerejsens begyndelse uden at betale noget opsigelsesgebyr i tilfælde af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, der indtræffer på rejsedestinationen eller i umiddelbar nærhed heraf, og som væsentligt berører leveringen af pakkerejsen, eller som i væsentlig grad berører befordringen af passagerer til destinationen. I tilfælde af opsigelse af aftalen om pakkerejsen i henhold til dette stykke har den rejsende ret til fuld refusion af alle betalinger for pakkerejsen, men har ikke ret til yderligere kompensation.

[...]

4. Rejsearrangøren refunderer i tilfælde af en opsigelse i henhold til ovenstående stykker alle beløb, som er betalt for pakkerejsen af denne eller i dennes navn – i tilfælde af en opsigelse i henhold til stk. 1 minus et opsigelsesgebyr som fastsat i denne bestemmelse – hurtigst muligt og under alle omstændigheder senest 14 dage efter modtagelsen af meddelelsen af opsigelsen.«

Det første præjudicielle spørgsmål

[15] Dette spørgsmål er relevant for denne sag, fordi forbrugeren opsagde rejseaftalen før rejsens begyndelse, og rejsearrangøren efterfølgende blev insolvent.

[16] Sagsøgeren har gjort gældende, at beskyttelsesformålet med artikel 17 i direktiv 2015/2302 medfører, at den rejsende også i disse tilfælde har ret til kompensation fra insolvensgarantien. Dette kan navnlig udledes af 39. betragtning henset til formuleringen: »fuldt ud er beskyttet«. Dermed kræves der ikke en årsagssammenhæng. Såfremt den rejsende f.eks. opsiger aftalen på grund af en forestående insolvens, som bliver kendt gennem medierne, vil dette ikke være omfattet af insolvensgarantien.

[17] Sagsøgte har gjort gældende, at dette spørgsmål alene skal afgøres i henhold til national lovgivning. Endvidere taler direktivets ordlyd for, at der kræves en årsagssammenhæng. Insolvensen skal altså være årsagen til den manglende eller utilstrækkelige levering af rejseydelsen.

[18] Både den nationale og den EU-retlige bestemmelses ordlyd tyder henset til præpositionerne »såfremt«, »i det omfang« og »som følge af« på, at der kræves en årsagssammenhæng, hvilket vil medføre, at refusionskrav på grund af en opsigelse inden insolvensens indtræden ikke er omfattet af insolvensgarantien. Imod dette taler imidlertid 39. betragtning til direktiv 2015/2302, der har følgende ordlyd i uddrag: »Medlemsstaterne [...] bør sikre, at de stiller sikkerhed for refusion af alle betalinger, der er foretaget af eller på vegne af rejsende, og [...] for de rejsendes hjemtransport i tilfælde af rejsearrangørernes konkurs eller insolvens.« Denne opfattelse styrkes af det høje forbrugerbeskyttelsesniveau i Den Europæiske Union (artikel 114, stk. 3, TEUF og artikel 169 TEUF samt artikel 38 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder).

[19] Spørgsmålet om omfanget af insolvensgarantien blev behandlet på en workshop mellem Kommissionen og medlemsstaterne [udelades]. På den ene side har Kommissionen anført, at det ikke var lovgivers hensigt med ændringen af ordlyden at indskrænke garantien [udelades]. I artikel 7 i direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure, anvendtes fortsat formuleringen »i tilfælde af insolvens eller konkurs«, hvorimod artikel 17 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer har ordlyden »i det omfang de relevante ydelser ikke leveres som følge af rejsearrangørens konkurs eller

insolvens«. På den anden side skal der ifølge Kommissionen udtrykkeligt ikke foreligge en ret, hvis aftalen blev opsagt inden insolvensens indtræden [udelades].

[20] Vedrørende den tidligere retstilstand har Domstolen i dom af 16. februar 2012 i sag C-134/11, *Blödel-Pawlik mod HanseMerkur Reiseversicherung AG* [udelades], allerede fastslået, at det grundlæggende formål med artikel 7 i Rådets direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure, er »at sikre, at [...] tilbagebetaling af de beløb, som vedkommende [forbrugeren] har erlagt, garanteres i tilfælde af arrangørens insolvens eller konkurs«. Domstolen har endvidere fastslået, at der ikke knyttes »nogen specifik betingelse vedrørende årsagerne til rejsearrangørens insolvens til denne garanti« (dommens præmis 20 f.).

[21] Allerede i 1999 fastslog Domstolen i sag C-140/97, *Rechberger m.fl. mod Republikken Østrig* [udelades], at artikel 7 i Rådets direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure, »indebærer en forpligtelse til at nå det resultat, at deltagerne i pakkerejser opnår en ret til garanteret tilbagebetaling af erlagte beløb [...] i tilfælde af rejsearrangørens konkurs«.

[22] I dom af 14. maj 1998 i sag C-364/96, *Verein für Konsumenteninformation mod Österreichische Kreditversicherungs AG* [udelades], udtalte Domstolen imidlertid, at »formålet med artikel 7 [i Rådets direktiv 90/314/EØF af 13.6.1990] er at beskytte forbrugerne mod de risici, der følger af rejsearrangørens insolvens eller konkurs«.

[23] Det er derfor nødvendigt at afklare det fortolkningsspørgsmål, om en ret til refusion, der opstår som følge af en opsigelse af aftalen om pakkerejsen inden insolvensens indtræden, er omfattet af insolvensgarantien vedrørende en insolvens, der indtræffer senere. Dvs., om der skal foreligge en årsagssammenhæng mellem insolvensen og den manglende eller utilstrækkelige levering af rejseydelsen.

Det andet præjudicielle spørgsmål

[24] Dette spørgsmål er relevant, såfremt det første spørgsmål besvares benægtende, eftersom insolvensproceduren i den foreliggende sag blev indledt i den planlagte rejseperiode.

[25] I lyset af den EU-retlige idé om forbrugerbeskyttelse vil det være uhensigtsmæssigt, at forbrugeren i et sådant tilfælde muligvis ville have haft en ret til kompensation fra insolvensgarantien, hvis vedkommende havde tiltrådt rejsen, men ikke, hvis vedkommende med rette havde opsagt rejsen.

[26] Det er derfor nødvendigt at afklare det fortolkningsspørgsmål, om der i et sådant tilfælde kan gøres krav på refusion i henhold til insolvensgarantien.

Det tredje præjudicielle spørgsmål

[27] Dette spørgsmål er relevant, såfremt det første spørgsmål besvares benægtende, eftersom årsagen til opsigelsen og indirekte også til insolvensen udgøres af samme usædvanlige omstændighed – nemlig covid 19-pandemien. Flamenco blev insolvent på grund af de mange opsigelser som følge af pandemien.

[28] Sagsøgeren er af den opfattelse, at forbrugerens opsigelsesret i henhold til artikel 12 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer ville blive udhulet, hvis en rejsende i tilfælde af insolvens som følge af usædvanlige omstændigheder skulle frygte ikke at være sikret. Jo mere tungtvejende de usædvanlige omstændigheder er, desto højere er rejsearrangørens insolvensrisiko. Hvis insolvensen skyldes samme usædvanlige omstændighed som den, der lå til grund for opsigelsen af aftalen, vil det fra forbrugerens synsvinkel være klogest ikke at udøve opsigelsesretten, men i stedet afvente, at insolvensen indtræffer.

[29] Det er derfor nødvendigt at afklare det fortolkningsspørgsmål, om retten til refusion er omfattet af insolvensgarantien i det mindste i tilfælde af en indirekte sammenhæng mellem opsigelsen af aftalen og rejsearrangørens insolvens, idet sammenhængen er indirekte, for så vidt som begge forhold skyldes samme usædvanlige omstændighed.

[Udelades]

Wien, den 17. oktober 2022

[Udelades]